

Лисенко Л.Л., Зубенко А.С., Коломієць Д.В., Почтар О.М.

Чернігівський державний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка

ПРОЯВ ВЛАСТИВОСТЕЙ УВАГИ В ЖІНОЧОМУ ФУТБОЛІ

Анотація. В статті розглядаються особливості прояву властивостей уваги футболісток під впливом занять жіночим футболом. Ведеться пошук шляхів до оптимізації навчально-тренувального процесу футболісток на основі оцінки розвитку властивостей уваги.

Ключові слова: властивості уваги, жіночий футбол, учбово-тренувальний процес.

Аннотация. Лысенко Л.Л., Зубенко А.С., Коломиец Д.В., Почтар Е.М. Проявление свойств внимания в женском футболе. В статье рассматриваются особенности проявления свойств внимания под влиянием занятий женским футболом. Ведется поиск путей оптимизации учебно-тренировочного процесса футболисток на основе оценки развития свойств внимания.

Ключевые слова: свойства внимания, женский футбол, учебно-тренировочный процесс.

Annotation. Zubenko A.S., Lysenko L.L., Kolomiets D.V., Pochtar O.M. The display of attention characteristics in womanish football. In article the display of attention characteristics under the influence of womanish football trainings is examined. The search of optimization ways for studing – trainual process of footballers on the basis of the attention characteristics development is led.

Key words: attention, characteristics, womanish football, studing – trainual process.

Постановка проблеми. Проблемою даної роботи є пошук шляхів адаптації футболісток до навчально-тренувального процесу та змагальної діяльності на основі даних про рівень розвитку властивостей уваги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В основі формування здібностей щодо виконання ефективних тактичних дій у футболі лежать психологічні показники. Одним з них є увага, котра виконує організаційну, координуючу, контролюючу, регулюючу і стимулюючу функції [3].

Увага футболістки характеризується наступними ознаками: повною зосередженістю на грі, широким розподілом на об'єкти, котрі рухаються (партнери, суперники, м'яч), швидким переходом уваги з одного епізоду на інший, великим об'ємом, вмінням в кожному епізоді бачити поле, всіх, все, що пов'язано з грою, великою інтенсивністю уваги [2].

Вивчення уваги, як особливої функції свідомості, знайшло широке відображення в працях Б.Г. Ананьєва, Н.Ф. Добриніна, К.К. Платонова, П. А. Рудіка та інших.

Дослідження уваги в спорті показують, що спортивна діяльність найбільш успішно відбувається при правильній організації уваги [1, 5]. Разом з тим саме спортивна діяльність позитивно впливає на розвиток таких якостей уваги, як інтенсивність, стійкість, об'єм, концентрація. Важливою якістю спортсмена є його здатність переключати увагу з внутрішніх відчуттів на зовнішні події [4].

Оцінка властивостей уваги футболісток різного рівня підготовки дозволить визначити найбільш суттєві властивості уваги спортсменок і на основі цього індивідуалізувати навчально-тренувальний процес на різних етапах підготовки.

Метою даного дослідження є визначення рівня розвитку уваги футболісток різних вікових груп та пошук шляхів оптимізації навчально-тренувального процесу на основі оцінки індивідуальних особливостей властивостей уваги спортсменок.

Експериментальна частина досліджень проводилась в умовах спеціалізованої дитячо-юнацької школи олімпійського резерву з жіночого футболу спортивного товариства "Спартак" м. Чернігова. У дослідях взяли участь 65 футболісток різних вікових груп.

Рівень розвитку властивостей уваги футболісток визначався за допомогою ряду бланкових тестів: "тест на об'єм уваги", "переплутані лінії", "відшукування чисел", "коректурна проба". Отримані данні аналізувались за такими показниками уваги: об'єм (О.У.), концентрація (К.У.), розподіл (Р.У.), продуктивність, стійкість.

Результати дослідження. Ефективність учбово-тренувальної і змагальної діяльності багато в чому залежать від того наскільки чітко сприймаються футболістками рухи, події з участю групи спортсменів. Сприйняття ґрунтується в більшому ступені на зорових відчуттях.

Увага футболістки характеризується наступними ознаками: повною зосередженістю на грі; широким розподілом на об'єкти котрі рухаються (партнери, суперники, м'яч); швидким переходом уваги з одного епізоду на інший; великим об'ємом, вмінням в кожному епізоді бачити поле, всіх, все, що пов'язано з грою; великою інтенсивністю уваги.

Співвідношення розвитку властивостей уваги футболісток різних вікових груп має гетерохронний характер, який обумовлений, перш за все, загальнобіологічними закономірностями вікового розвитку. Поряд з цим, і самі заняття футболом специфічно впливають на розвиток властивостей уваги.

Характеризуючи особливості розвитку властивостей уваги футболісток можна спостерігати поступове покращення всіх властивостей уваги (об'єм, концентрація, розподіл) (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика рівня розвитку властивостей уваги у футболісток різних вікових груп (за статистичними показниками)

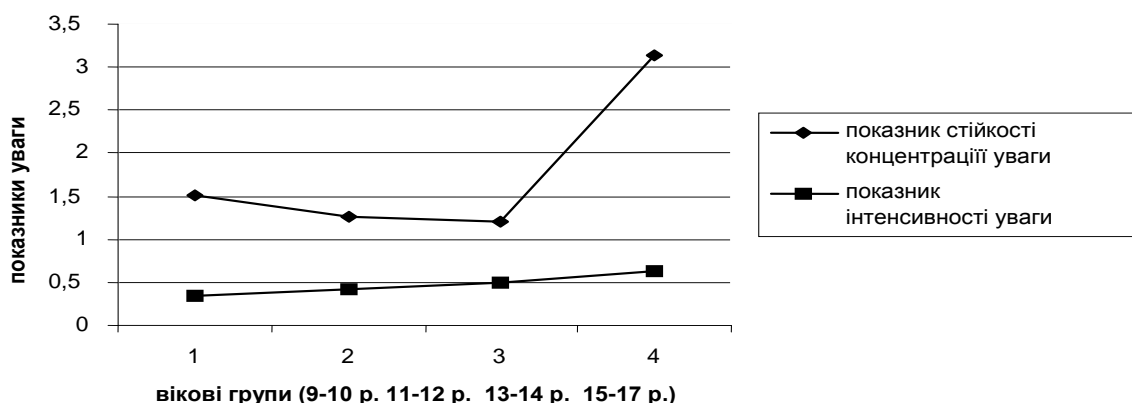
Статистичний показник	9-10 років			11-12 років			13-14 років			15-18 років		
	О.У.	К.У.	Р.У.	О.У.	К.У.	Р.У.	О.У.	К.У.	Р.У.	О.У.	К.У.	Р.У.
\bar{X}	5,2	5,2	4	6,28	6,07	5,35	6,66	6,59	6,25	8,06	8,2	7,66
%	57,8	57,8	44,4	69,8	67,4	59,4	74,0	73,2	69,4	89,5	91,1	85,1
S	1,39	1,48	1,22	2,05	2,05	1,54	1,51	2,13	1,45	0,79	1,20	1,39
$S_{\bar{X}}$	0,46	0,49	0,40	0,54	0,54	0,41	0,29	0,41	0,28	0,20	0,31	0,36
V	26,7	29,5	30,5	32,6	33,8	28,8	22,7	32,3	24,7	9,9	14,7	18,1
ε	0,17	0,18	0,2	0,14	0,14	0,12	0,05	0,05	0,05	0,04	0,05	0,07

Так, у футболісток 9-10 років спостерігається низький рівень розвитку розподілу уваги, котрий складає – 44, 4%, об'єм і концентрація уваги складає – по 57, 8%. У футболісток 11-12 років поступово зростає рівень властивостей уваги: об'єм уваги на 12% ($p>0,05$); концентрація уваги на 9,6% ($p>0,05$); розподіл уваги на 15% ($p<0,05$), що можливо є проявом впливу специфіки діяльності

У футболісток 13-14 років також поступово зростає рівень властивостей уваги: об'єм уваги на 4,2%; концентрація уваги на 5,8%; розподіл уваги на 10%. Достовірність відмінностей по всім показникам властивостей уваги даної вікової групи і віковою групою 11-12 років не достовірна ($p>0,05$). Спостерігається незначний приріст об'єму і концентрації уваги футболісток 13-14 років, а розподіл уваги збільшується на 10%, і всі властивості уваги досягають майже одного рівня.

Найбільші зміни в показниках рівня розвитку властивостей уваги відбулися у футболісток 15-17 років. У даної вікової групи поступово зростає рівень властивостей уваги: об'єм уваги на 15,5%; концентрація уваги на 17,9%; розподіл уваги на 15,7%. Достовірність відмінностей по всім показникам властивостей уваги даної вікової групи і віковою групою 13-14 років достовірна ($p < 0,05$).

Показники інтенсивності уваги та показники стійкості концентрації уваги також змінюються в залежності від віку спортсменки по-різному (мал. 1).

Мал. 1. Особливості інтенсивності уваги та стійкості концентрації уваги футболісток різних вікових груп

Характеризуючи показник інтенсивності уваги можливо спостерігати незначне поступове збільшення даного показника. Якщо показник інтенсивності уваги футболісток 9-10 років, котрий складає 0,34 взяти за 100 %, то відповідно до віку даний показник покращувався на 26%, 44%, 88% ($p < 0,05$) від першої вікової групи. Різниця між значенням показників 1 вікової групи і 2 групи достовірна ($p < 0,05$), між 2 і 3 група не достовірна ($p > 0,05$) і отримані достовірні відмінності між показниками інтенсивності уваги 3 і 4 груп ($p < 0,05$).

Показник стійкості концентрації уваги футболісток має більший діапазон змін в залежності від віку. Можливо спостерігати погіршення значень даного показника в другій і третій вікових групах, відповідно першої групи погіршення на 16 %, 20 % ($p > 0,05$) і покращення значення стійкості концентрації уваги в четвертій групі на 108 % ($p < 0,05$) відповідно від значень першої. Такий рівень показника стійкості концентрації можливо обумовлений великою ігровою практикою футболісток даної вікової групи.

Таким чином, рівень розвитку властивостей уваги футболісток в залежності від віку поступово зростає.

Заняття футболом вагомо вплинули на рівень розвитку розподілу уваги, в цілому рівень розвитку розподілу уваги в віковій групі 15-17 років вище за першу вікову групу (9-10 років) на 40,7% ($p < 0,05$), можливо це є результатом техніко-тактичної підготовки футболісток.

Рівень розвитку об'єму уваги у віковій групі 15-17 років відносно першої групи краще на 31,7% ($p < 0,05$), концентрації уваги – на 33,3 % ($p < 0,05$).

Слід відмітити, що найменші зміни у рівні властивостей уваги відбулися у віковій групі 13-14 років, можливо це пов'язано з особливостями навчально-тренувального процесу.

Висновки

1. Успішна змагальна діяльність у футболі передбачає наявність у спортсменів постійного потягу до удосконалення майстерності, пошуку неочікуваних рішень виникаючих задач, рішучості, широкого розподілу уваги, швидкого переключення та стійкості уваги (Платонов, 2004). Велике значення у футболі має інтенсивність і стійкість уваги, котрі багато в чому визначають просторове сприйняття спортсменки (об'єм поля зору, точність окоміру), сприйняття часу тощо (Мельников, 1984).

2. Рівень розвитку властивостей уваги в кожній віковій групі різний – найвищий рівень у віковій групі 15-17 років, де об'єм уваги складає 89,5%, концентрація уваги – 91,1%, розподіл – 85,1%.

3. Рівень розвитку розподілу уваги в віковій групі 15-17 років вище за першу вікову групу (9-10 років) на 40, 7% ($p < 0,05$), можливо це є результатом техніко-тактичної підготовки футболісток. Рівень розвитку об'єму уваги у віковій групі 15-17 років відносно першої групи краще на 31,7% ($p < 0,05$), концентрації уваги – на 33,3 % ($p < 0,05$).

4. Індивідуальне визначення рівня розвитку властивостей уваги футболісток дозволяє індивідуалізувати процес адаптації спортсменок до навчально-тренувального процесу.

Перспективи подальших досліджень. Подальша робота спрямована на визначення властивостей уваги при освоєнні технічних дій в жіночому футболі.

Література

1. Воронова В. Психологическое сопровождение спортивной деятельности в футболе. – Киев, 2001. – 136 с.
2. Дулібський А. В., Ященко А. Г., Ніколаєнко В. В. Спортивний відбір у футболі. – К., 2004. – 135 с.
3. Мельников В.М. Психология. – М.: ФиС, 1987. – 367с.
4. Осташев П.В. Прогнозирование способностей футболиста. – М.: Фис, 1982. – 96 с.
5. Рудик П.А. Психологическая подготовка спортсмена. – М., 1965.

Надійшла до редакції 25.03.2007 р.